

กัญญา ถิ่นทิพย์, นิรันดร์ ยิ้มจอหอ, วิภาวดี เล่งอี, วิรัตน์ พลเลิศ, สุพัฒน์ เจริญกุล, ศิริลักษณ์ กองพลี, สุทธนันท์ สุทธชนะ, วัชร แก้วเชานอก, พงมาน ศิริอารยาภรณ์

ทีมตระหนักรู้ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคประจำสัปดาห์ที่ 7 ระหว่างวันที่ 14-20 กุมภาพันธ์ 2559 ทีมตระหนักรู้ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. โรคพิษสุนัขบ้าเสียชีวิต ใน 2 จังหวัด

จังหวัดสมุทรปราการ พบผู้เสียชีวิต 1 ราย เพศชาย อายุ 56 ปี อาชีพพนักงานขับรถบรรทุก (รถรับ-ส่งพนักงานเส้นทางจังหวัดฉะเชิงเทรา-สมุทรปราการ) ขณะป่วยอาศัยอยู่ที่สมุทรปราการ เริ่มป่วยวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559 ด้วยอาการปวดศีรษะ ค้นอย่างรุนแรง บริเวณแผลที่ถูกสุนัขกัดตรงกลางและนิ้วโป้งมือขวา กลืนลำบาก กลืนน้ำ กลืนลม และ Myoedema จึงมารักษาที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง จังหวัดสมุทรปราการ แพทย์ให้ ERIG 40 IU/kg และวินิจฉัยสงสัยโรคพิษสุนัขบ้า ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559 ถูกส่งต่อมารักษาที่สถาบันบำราศนราดูร แรกรับผู้ป่วยรู้สึกตัวดี แพทย์รับไว้เป็นผู้ป่วยในห้องแยกโรค วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559 เวลา 02.00 น. ผู้ป่วยมีอาการโวยวาย คลุ้มคลั่ง ช่วงสายมีอาการกระสับกระส่าย ถ่มน้ำลาย และเสียชีวิตลงเวลา 17.00 น. ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการให้ผลบวกต่อเชื้อไวรัส rabies ในตัวอย่างน้ำลาย ปัสสาวะและปมรากผม หลังจากผู้ป่วยเสียชีวิตได้เก็บตัวอย่างเนื้อสมองและเซลล์กระจกตา ส่งตรวจที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อยู่ระหว่างการตรวจ ประวัติเสี่ยงเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2559 ผู้ป่วยเก็บลูกสุนัขจรจัด มาจากตลาดคลองด่าน จังหวัดสมุทรปราการ ไม่ทราบประวัติวัคซีนและไม่ได้พาไปฉีดวัคซีน โดยนำมาเลี้ยงไว้ที่บนรถบรรทุก (ผู้ป่วยกิน-นอนบนรถบรรทุก) ขณะจอดรถพักใกล้ตลาดแห่งหนึ่ง จังหวัดสมุทรปราการ ลูกสุนัขดังกล่าวถูกสุนัขตัวใหญ่ที่อยู่ละแวกตลาดกัด ต่อมาวันที่ 20 มกราคม 2559 ผู้ป่วยเห็นลูกสุนัขมีแผลจึงทำแผลให้ แต่ขณะทำแผลผู้ป่วยถูกลูกสุนัขกัดแบบไม่ปล่อย จึงบีบคอลูกสุนัข หลังจากถูกกัดผู้ป่วยได้ล้างแผลด้วยสบู่แต่ไม่ได้ไปรับการรักษาที่ไหน วันต่อมาพบลูกสุนัขดังกล่าวเสียชีวิตอยู่ในร่องน้ำ จากการค้นหาผู้สัมผัสในครอบครัว ภรรยาไม่มีการป่วยและไม่ได้สัมผัสกับสารคัดหลั่งของผู้ป่วยหรือลูกสุนัขตัวดังกล่าว เนื่องจากอาศัยอยู่ที่จังหวัดนนทบุรี สิ่งที่ดำเนินการไปแล้ว ทีม SRRT

จังหวัด ลงพื้นที่สอบสวนควบคุมโรคและค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมที่บริษัทของผู้เสียชีวิตในจังหวัดฉะเชิงเทรา และที่ตลาดเพชรอารี จังหวัดสมุทรปราการ พบผู้สัมผัสและได้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้ทั้งหมด 8 ราย และประสานหน่วยงานปศุสัตว์ให้ดำเนินการควบคุมโรคในพื้นที่โดยทำ ring vaccination บริเวณรอบตลาดแห่งนั้น จังหวัดสมุทรปราการ

จังหวัดสงขลา พบผู้เสียชีวิต 1 ราย เพศชาย อายุ 61 ปี อาชีพทำนา ขณะป่วยอยู่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เริ่มป่วยวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2559 เวลา 13.00 น. ด้วยอาการเหนื่อยหอบ หายใจติดขัด กลืนน้ำไม่ได้ กลืนอาหารลำบาก กลืนน้ำ กลืนลม วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559 เวลา 07.00 น. มารับการรักษาที่โรงพยาบาลระโนด ด้วยอาการกลืนน้ำลายไม่ได้ อาเจียนตลอด เวลา 10.45 น. แพทย์ส่งต่อผู้ป่วยมารักษาที่โรงพยาบาลสงขลา แรกรับผู้ป่วยรู้สึกตัวดี คอยรู้เรื่อง อุณหภูมิร่างกาย 36.4 องศาเซลเซียส ความดันโลหิต 122/68 มิลลิเมตรปรอท อัตราการเต้นหัวใจ 60 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 24 ครั้งต่อนาที ความอิ่มตัวของออกซิเจน ร้อยละ 75 รู้สึกหนาว ไม่อยากถูกพัดลม เพลียเล็กน้อย ดื่มน้ำแล้วกลืนไม่ลง มีภาวะติดเชื้อในร่างกายน แพทย์วินิจฉัยสงสัยโรคพิษสุนัขบ้า รับไว้รักษาในห้องแยกโรค ขณะรักษาผู้ป่วยมีอาการกลืนลำบาก กลืนน้ำ หายใจเหนื่อยหอบ กินน้ำไม่ได้ กระสับกระส่ายเวลาให้กลืนน้ำและเวลาเปิดพัดลม วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559 ผู้ป่วยอาการแยลง แพทย์ใส่ท่อช่วยหายใจ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559 ผู้ป่วยมีอาการชักเกร็งมากขึ้น และเสียชีวิตลงในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2559 ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการที่คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบผลบวกต่อเชื้อไวรัส Rabies ในตัวอย่างปมรากผมและน้ำลาย ประวัติเสี่ยงประมาณต้นเดือนธันวาคม 2558 ลูกสุนัขที่ผู้ป่วยเก็บมาเลี้ยง อายุ 6 เดือน ไม่ทราบประวัติวัคซีนถูกสุนัขจรจัดกัด 2 ครั้ง หลังจากนั้นเริ่มมีอาการดุร้ายขึ้น จนเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2558 ผู้ป่วยถูก

ลูกสุนัขดังกล่าวกักบริเวณหลังมือด้านซ้าย เป็นแผลลอก ผู้ป่วยได้ล้างแผลด้วยน้ำและสบู่ ยังไม่ได้ไปรักษาที่ไหน อีก 4 วันต่อมา ลูกสุนัขดังกล่าวได้กักรอยาของผู้ป่วยอายุ 59 ปี อาชีพทำนาและเป็นอสม. หลังจากถูกกักรอยาได้ล้างแผลด้วยน้ำและสบู่ จากนั้นเช็ดแผลด้วยแอลกอฮอล์ ยังไม่ได้ไปรักษาที่ไหน จนวันที่ 6 มกราคม 2559 ทั้งคู่ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลระโนด แพทย์ตรวจบาดแผลและแจ้งว่าไม่จำเป็นต้องฉีดยาป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เนื่องจากบาดแผลปิด หลังจากที่สุนัขกักรอยาของผู้ป่วย ได้นำสุนัขตัวดังกล่าวไปปล่อยทิ้งกลางทุ่งนาห่างจากบ้านประมาณ 3 กิโลเมตร ไม่ทราบว่สุนัขตายหรือไม่ ทีมสอบสวนโรคได้ค้นหาผู้สัมผัสพบจำนวนทั้งสิ้น 30 ราย เป็นสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วย 4 ราย (ภรรยาและลูก) บุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาลสงขลา 9 ราย และโรงพยาบาลระโนด 17 ราย ทุกคนได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าชนิด PCECV สำหรับภรรยาของผู้ป่วยได้รับทั้ง PCECV และ ERIG ขณะนี้ภรรยายังไม่มีอาการและอาการแสดง

สิ่งที่ดำเนินการไปแล้ว ทีม SRRT อำเภอระโนด ให้สุขศึกษาเรื่องการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแก่ประชาชนผ่านหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน วิฑูรย์ชุมชน เน้นการปฐมพยาบาลหลังถูกสุนัขหรือแมวกัด รวมทั้งประสานปศุสัตว์อำเภอระโนดสำรวจสุนัขจรจัด ในรัศมี 3 กิโลเมตรจากบ้านผู้ป่วย และฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้ทั้งสุนัขจรจัดและสุนัขที่มีเจ้าของ ในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2559 ดำเนินการ ring vaccination แล้ว รวมทั้งเร่งรัดการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้ครอบคลุม ตลอดจนทำการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้าในคนและสัตว์ สถานการณ์เฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์จากฐานข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้า พบว่าปี 2558 จังหวัดสงขลา มีรายงานพบเชื้อไวรัส Rabies ในสัตว์สูงเป็นอันดับสองของประเทศ จำนวน 44 ตัวอย่าง (สุนัข 33 ตัวอย่าง โค 11 ตัวอย่าง) และในปี 2559 มีรายงานพบเชื้อในสัตว์สูงเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ (ในสุนัข 5 ตัวอย่างและ

โค 2 ตัวอย่าง)

2. ผู้ป่วยอาหารเป็นพิษ 96 ราย จังหวัดขอนแก่น ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีนักเรียนทั้งหมด 219 ราย อัตราป่วยร้อยละ 43.8 ไม่มีผู้เสียชีวิต รักษาแบบผู้ป่วยนอกทุกราย ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมแพ 52 ราย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดอนเจ็ด 17 ราย และผู้ป่วยจากการค้นหาเพิ่มเติม 27 ราย ผู้ป่วยรายแรกเริ่มป่วยวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559 เวลา 18.00 น. ด้วยอาการปวดท้อง ถ่ายเหลว คลื่นไส้ ไม่อาเจียน และผู้ป่วยรายสุดท้ายมาโรงพยาบาล เวลา 01.00 น. ระยะพักสั้นที่สุด 6 ชม. และระยะพักตัวยาวที่สุด 13 ชม. ส่วนใหญ่มีอาการถ่ายเหลวเป็นน้ำ ปวดมวนท้อง คลื่นไส้ ประวัติเสีงอาหารสงสัย คือ ข้าวมันไก่ (ไม่มีเลือดไก่เป็นส่วนประกอบ) ซึ่งเป็นอาหารกลางวันของโรงเรียนวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2559 ขั้นตอนการเตรียมและปรุงข้าวมันไก่ เวลา 06.00 น. แม่ครัวไปซื้อวัตถุดิบจากห้างค้าปลีกแห่งหนึ่ง ประกอบด้วยเนื้อไก่แช่แข็ง น้ำจิ้มข้าวมันไก่สำเร็จรูปแบบขวด จากนั้นเตรียมอาหารในช่วงสาย แล้วเริ่มให้บริการอาหารกลางวันพร้อมกันทุกชั้นเรียน ตั้งแต่อนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเสิร์ฟพร้อมกับแตงกวาหั่นและน้ำซุพ จากการสอบสวนแม่ครัว 2 ราย ไม่มีอาการป่วย

ทีม SRRT ได้เก็บตัวอย่าง Rectal swab แม่ครัวทั้งสองรายและผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล 7 ราย รวมทั้งสิ้น 9 ราย ส่งตรวจหาเชื้อแบคทีเรียก่อโรคทางเดินอาหารพบเชื้อ *Salmonella* spp. จำนวน 1 ราย และเก็บตัวอย่างอาหาร 2 ตัวอย่าง ได้แก่ เนื้อไก่แช่แข็ง น้ำจิ้มไก่สำเร็จรูปแบบขวด ส่งตรวจหาเชื้อก่อโรคทางเดินอาหารที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 7 ขอนแก่น อยู่ระหว่างการตรวจ ทีม SRRT ได้ทำการศึกษาาระบาดวิทยาเชิงวิเคราะห์ อยู่ระหว่างการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผล สิ่งที่ดำเนินการไปแล้ว ทีม SRRT ให้ความรู้เรื่องอาหารเป็นพิษแก่แม่ครัวและนักเรียน เพื่อป้องกันการระบาด
